

УДК: 821.163.41-6(049.3)

УДК: 82.0:929(049.3)

DOI:

**ПЕТРОВИЋ И БЕЈЛИ У ОГЛЕДАЛУ МЕТРИКЕ:
АНАЛИЗА ЈЕДНЕ ПРЕПИСКЕ (Сања Париповић Крчмар.
Метрика у преписци Светозара Петровића. Нови Сад:
Научно удружење за развој српских студија, 2024, 270
страна)**

Бојан Т. Чолак

Институт за књижевност и уметност, Београд
Београд, Република Србија

**PETROVIĆ AND BAILEY IN THE MIRROR OF METRICS:
AN ANALYSIS OF A CORRESPONDENCE
(SANJA PARIPOVIĆ KRČMAR. *METRIS IN THE
CORRESPONDENCE OF SVETOZAR PETROVIĆ*. NOVI SAD:
NAUČNO UDRUŽENJE ZA RAZVOJ SRPSKIH STUDIJA,
2024, 270 PAGES)**

Bojan Čolak

Institute for Literature and Arts, Belgrade
Belgrade, Republic of Serbia

У научној монографији *Метрика у преписци Светозара Петровића* Сања Париповић Крчмар читалачкој и научној јавности предочава један досад необјављен, али изузетно драгоцен корпус интелектуалне преписке академика Светозара Петровића с америчким славистом Џејмсом О. Бејлијем. Ова преписка, која обухвата период од 1994. до 2005. године, сведочи и о континуираној посвећености обојице аутора истраживању метричких појава, као и о интензивној научној сарадњи заснованој на међусобном уважавању, дубоком теоријском промишљању и искреној људској блискости.

Књига представља филолошки обрађену, тематски структурисану и методолошки промишљену грађу која на изузетно детаљан и прегледан начин пружа увид у еволуцију версификацијских и компаративно-метричких истраживања у последњој деценији 20. и првим годинама 21. века. Париповић Крчмар при томе није само архивски приређивач материјала, него и активан интерпретатор преписке, који, кроз уводне студије и аналитичке коментаре, разоткрива шире контексте у којима је преписка настала – и научне, и културноисторијске.

Приступом који укршта методе теорије књижевности, историје стиха, компаративне метричке анализе и филолошке херменеутике, ауторка успева да укаже на вишеслојни значај овог епистоларног корпуса – како за разумевање Петровићевог научног опуса, тако и за критичко преиспитивање кључних појмова и теоријских модела у области версификације. Посматрајући преписку не као пуки документ свога времена, већ као динамичан простор научне размене и продукције знања, Париповић Крчмар осветљава интердисциплинарни потенцијал који ова грађа носи – од методолошких преиспитивања до филозофских рефлексија о језику, традицији и поетској структури. Кроз анализу тематских токова унутар саме преписке и контекстуализацију расправа о словенским, нарочито српским и руским метричким моделима, ауторка на уверљив начин укључује овај корпус у шири европски интелектуални контекст. Таквим приступом књига задобија статус оригиналне научне студије од трајне вредности, превазилазећи оквир обичне документарне збирке писама, и показујући потенцијал да утиче на нове токове и тумачења у савременим истраживањима версификације.

Преписка која се одвија, како смо рекли, од 1994. до 2005. године усредсређена је на разноврсна, али узајамно повезана теоријска питања: од семантичких аспеката стиха, преко проблема опкорачења, до критичке евалуације и преиспитивања постулата Јакобсонове теорије о словенском епском стиху. Разматрају се и теме везане за валидност и границе генетичког модела у компаративној метрици. У том смислу, овај епистоларни корпус представља и простор интензивног научног

промишљања, и живу манифестацију једне културе дијалога која подразумева стално преиспитивање, уз узајамно уважавање и посвећеност научној етици – вредности које све ређе имају своје упориште у савременом академском контексту.

Монографија је структурисана тако да обухвата како критичке есеје ауторке, који уводе у тематске целине и дају теоријски и историјски оквир за разумевање преписке, тако и факсимиле и транскрипте писама која представљају примарну изворну грађу. Овај двоструки слој књиге – аналитички и архивски – не само што омогућава увид у научну проблематику којом су се бавили Петровић и Бејли, већ и успоставља контекстуализовану платформу за интерпретацију њиховог интелектуалног дијалога. У самим писмима, поред високо специјализованих размена схватања о метричкој типологији – с посебним акцентом на ритмичке варијанте осмерачког и десетерачког стиха у српској и руској фолклорној и књижевној традицији – читује се и топао, хуман однос између двојице професора. Њихова преписка обилује емпатичним, искреним освртима на личне животне ситуације, детаљима из свакодневице, бригама и радостима везаним за породицу, па чак и анегдотама из баште и природе, што ову епистоларну размену чини истовремено и документом како једне пријатељске блискости тако и врхунског научног етоса. Истовремено, писма региструју и реакције на глобалне и локалне политичке и друштвене околности, укључујући и рефлексије о ратовима, терористичким нападима, академским тенденцијама, чиме ова преписка добија додатну културно-историјску димензију.

Посебну вредност ове књиге чини начин на који Сања Париповић Крчмар успева да критички интерпретира како оно што је експлицитно речено у преписци, тако и оно што је прећутано, наговештено. Њена анализа проналази и мапира скривене обрасце научне парадигме, прати токове међусобног утицаја, испитује методолошке сличности и разлике између два истраживачка круга – југословенског (са својом школом формализма, и књижевнотеоријског структурализма) и америчког (са својом оријентацијом на фолклорну емпирију, статистичке моделе и лингвистичку типологију). Резултат ове

анализе јесте реконструкција једне научне полемике, али и артикулација живе, креативне дијалошке мисли која превазилази дисциплинарне границе и показује како се наука обликује и у интимном, личном простору комуникације – у свакодневним писмима која имају снагу да преобликују, допуне или поставе темеље новим тумачењима.

Један од најзначајнијих аспеката рада свакако представља допуна и проширење постојеће слике о Петровићевом научном опусу. Париповић Крчмар не посматра преписку као куриозитет или допуну биобиблиографској грађи, већ је концептуализује као пуновредну форму научне продукције, која се, нарочито у филолошкој дисциплини, не може свести само на монографије и чланке, него обухвата и облике дискурзивне размене који утичу на ток и развој научних појмова, парадигми и питања. С тим у вези, ауторка уверљиво показује како Петровић, у епистоларном дијалогу с једнако компетентним, а културолошки различито позиционираним саговорником, уноси нове нијансе у сопствене ставове, допуњује своја ранија тумачења, па чак и ревидира неке од кључних претпоставки из својих ранијих радова. Тај процес дијалошке еволуције научне мисли – често невидљив у завршној форми објављеног научног текста – овде постаје предмет анализе и вредновања, што представља изузетан допринос науци о књижевности, али и историји филологије у целини.

Сем тематског богатства и интердисциплинарне ширине која повезује поетичка, фолклористичка, теоријска и културолошка истраживања, књига *Метрика у преписци Светозара Петровића* одликује се и изузетном академском уредношћу, што је чини пријемчивом за читање, али и методолошки узорном. Прецизност у приређивању грађе, уредништву, критичкој апаратури, као и систематичност у представљању архивског материјала – од транскрипције писама и факсимила до именског регистра и консултоване литературе – указују на висок стручни ниво на коме ово дело почива.

Коначно, *Метрика у преписци Светозара Петровића* не представља само документ о једној научној комуникацији, него је и изузетно значајан допринос националној и интернационалној

науци о стиху. Књига на импресивно јасан начин показује како епистоларни жанр, када је теоријски и критички обрађен, може постати и продуктиван терен за развој постичких увида, ревизију теоријских претпоставки и генезу нових истраживачких модела. Преписка академика Петровића и професора Бејлија, у изузетној интерпретацији Сање Париповић Крчмар, постаје својеврсна „жива лабораторија“ научне мисли – простор у коме се појмови рађају, преиспитују и развијају у контексту дијалога, без утврђених хијерархија и академских формализама.

Из тога разлога ова монографија треба да заузме истакнуто место у свакој озбиљној библиотеци посвећеној историји српске књижевне науке, поетици и теорији стиха, као и да буде полазиште за будућа истраживања која унапређују разумевање компаративне метрике, филолошког дијалога и интеркултурних научних односа. Њена вредност није само у ономе што нам о Петровићу и Бејлију говори, већ и у ономе што нас подстиче да даље мислимо, истражујемо и преиспитујемо.